

PROVOZNÍ SMĚRNICE 9/14

Noční práce na směrově rozdělených komunikacích

Shrnutí:

Pravidla pro plánovanou noční práci při údržbě a opravách na dálnicích, rychlostních silnicích a ostatních směrově rozdělených silnicích I. třídy ve správě ŘSD ČR za provozu

Použití:

Tento dokument nahrazuje Předběžnou směrnici pro noční práce na dálnicích a rychlostních silnicích verze 08/2012

ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR

Obsah:

1. Úvod	3
2. Rozdělení denních a nočních pracovních míst	4
3. Plánování prací	4
4. Noční pracovní místo	4
4.1 Noční pohyblivé pracovní místo	5
4.2 Noční stabilní pracovní místo	5
4.3 Neplánované noční pracovní místo	6
5. Osvětlení pracoviště	6
6. Zdravotní požadavky na pracovníky	7
7. Školení pracovníků	7
8. Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)	8
9. Hlášení nehod, ohrožení pracovníků a pracovních úrazů	8
10. Platnost a závaznost	9

Zpracoval: ŘSD – provozní úsek GŘ, odbor správy dálnic 12 150, Praha
Michal Prášil, tel. 241 084 414, michal.prasil@rsd.cz

Schválil: Ing. Pavol Pecha, ředitel provozního úseku GŘ ŘSD ČR

Aktualizace jsou vydávány průběžně dle potřeby a jsou umístěny na webových stránkách ŘSD na adrese www.rsd.cz v sekci Technické předpisy a na intranetu ŘSD v sekci Odborné informace. Nová verze vždy ruší platnost předcházející.

1. Úvod

Narůstající hustota provozu na pozemních komunikacích ztěžuje jejich údržbu. Zejména na důležitých směrově rozdělených komunikacích je již často větší část dne taková hustota provozu, že místně či časově delší omezení jednoho nebo více jízdních pruhů vyvolává kolony pomalu jedoucích vozidel. Výrazně také roste riziko dopravních nehod. Větší údržbové a stavební práce tak může být vhodnější provádět v noci při snížené hustotě provozu. Jako plánované noční práce se mohou například provádět opravy výtluků, opravy středových svodidel nebo sekání trávy ve středním dělicím pásu v blízkosti významných dlouhodobých uzavírek

Práce při menším provozu v noci však neznamena automaticky menší ohrožení pracovníků i uživatelů komunikace. Za snížené viditelnosti se výrazně zhoršuje odhad rychlosti a vzdálenosti vozidel, pracovníci jsou méně vidět, mohou být oslněni světlomety vozidel atd. Velkou nevýhodou představují i ostré přechody světla a stínu. Riziko nehod lze ale významně snížit doplňkovými prostředky pro označení pracovního místa.

Při noční práci jsou tak velmi důležité zcela jasné odlišení pracovního místa a jízdního pruhu, osvětlení míst s pracovníky, nošení výstražného oděvu s vysokou viditelností, zvýraznění pracovního místa doplněním výstražného světla S 7 na první značku A 15.

Tato směrnice stanovuje zásady a poskytuje rady pro zvýšení bezpečnosti provozu i bezpečnosti práce na plánovaných krátkodobých nočních pracovních místech na směrově rozdělených komunikacích za provozu. Směrnice doplňuje pravidla uvedená v Provozních směrnících 1/14, 2/14, 3/14, 4/14, 5/14.

Směrnice platí pro všechny zaměstnance ŘSD, zhotovitele, kteří mají pro práce spojené s opravou, údržbou, měřením nebo prohlídkami komunikací nebo pro označování pracovních míst smluvní vztah s ŘSD, jakož i pro všechny další pracovníky, kteří uvedené práce plánují, navrhují a kontrolují. Platí i pro projektanty, cizí investory a správce, zhotovitele, kontrolní pracovníky a všechny další osoby, které se se souhlasem ŘSD pohybují na směrově rozdělených komunikacích v jeho správě.

Směrnice je určena pro každodenní praxi techniků a dělníků plánujících a provádějících noční práce a pro jejich školení a kontrolu. Má být umístěna na takovém místě, aby ji pracovníci měli stále k dispozici.

Tuto směrnici je nutno chápat jako typový technologický postup. Směrnice však nemůže pamatovat na všechny situace a jejich vzájemné kombinace, které mohou při práci za provozu nastat a zvýšit riziko pracovního úrazu. Pracovníci tak především mají použít zdravý rozum, znalosti a zkušenosti.

Pamatuj!

Práce na komunikaci za provozu je vždy nebezpečná.

Riziko nárazu jiných vozidel nelze nikdy zcela vyloučit.

Dodržováním uvedených pravidel a předvídavostí však lze toto riziko výrazně snížit.

Zájem ochrany zdraví a života osob má přednost před všemi ostatními zájmy.

2. Rozdělení denních a nočních pracovních míst

Noční pracovní místa ve smyslu této směrnice jsou plánovaná krátkodobá pracovní místa provozovaná za snížené viditelnosti. Období snížené viditelnosti je určeno v tabulce 1.

Tabulka 1: Rozdělení denního a nočního pracovního místa

	denní pracovní místo	noční pracovní místo
léto (duben–září)	6:00 až 20:00 hod	20:00 až 6:00 hod
zima (říjen–březen)	8:00 až 17:00 hod	17:00 až 8:00 hod

Poznámka: již je započítána změna na letní čas

3. Plánování prací

Při plánování prací má být za denního světla provedeno následující:

- určení místa pro zastavení pracovních vozidel a vozidel pro označení pracovního místa. Zejména je nutno přihlídnout k místům s úzkou zpevněnou krajnicí, se svodidly nebo jinými překážkami, které by bránily postavení vozidel co nejdále od užívaného pruhu.
- určení staničení a způsobu osazení přenosných dopravních značek, příčné uzávěry, podélné uzávěry. V těchto místech musí být na krajnici i v SDP dostatečný odstup od jízdnic pruhů, zejména má-li být přechodné značení zřizováno nebo rušeno za snížené viditelnosti. Je vhodné vyznačit sprejem na vozovku začátky a konce příčných uzávěr, místa jednotlivých značek a větších dopravních zařízení.
- vytipování na nezpevněné krajnici, svahu nebo v SDP rizikových míst, která by mohla způsobit ohrožení pracovníků nebo zhoršit možnosti jejich úniku při ohrožení (např. vyčnívající poklopy šachet, propustky, hlubší vpusti kanalizace, ploty)
- ověřit, zda se nad pracovištěm nenachází nadzemní elektrické vedení. Pokud mají být práce prováděny v jeho ochranném pásmu, je nutné vytipovat rizika a tato odstranit nebo snížit a kontrolovat.

Je žádoucí, aby v daném úseku bylo vyhovující vodorovné značení. To pomůže uživatelům komunikace rozeznat, zda se pracovník pohybuje se v užívaném pruhu.

Pokud je to možné, zvětší se šířka bočního odstupu (podélné bezpečnostní zóny mezi hranou užívaného pruhu a pracovištěm) na 1,5 m. Minimální přípustná šířka bočního odstupu pro noční práce je 0,5 m při současném zvýšení viditelnosti podélné uzávěry, viz článek 4.2.

4. Noční pracovní místo

Pokud není dále stanoveno jinak, platí pro noční pracoviště všeobecné podmínky uvedené v Provozních směrnících 1/14, 2/14, 3/14, 4/14, 5/14 a schémata v příručce Označování pracovních míst na směrově rozdělených komunikacích.

Dopravní značky a dopravní zařízení vyjma výstražných a předzvěstných vozíků musí odpovídat standardu PPK – PRE.

Výstražné a předzvěstné vozíky (pojízdná uzavírková tabule Z 7 a zařízení předběžné výstrahy) musí odpovídat standardu PPK – VOZ.

Předzvěstné vozíky mají být použity typu LED (na činné ploše zadního štítu je umístěna PDZ s nespojitým zobrazením tvořeným LED). Pokud je k dispozici pouze jeden předzvěstný vozík LED, použije se jako nejbližší před výstražným vozíkem.

Označení vozidel musí odpovídat Provozní směrnici 7/14.

4.1 Noční pohyblivé pracovní místo

U pohyblivých pracovních míst je pohyb pracovníků mimo vozidlo neplánovaný nebo plánovaný. V uvedeném druhém případě je krátkodobý, nepravidelný a obvykle jen v blízkosti vozidla.

Vozidla a mechanismy se pohybují plynule nebo s krátkými zastávkami do cca 20 minut. Tato pracovní místa se používají zejména pro následující práce:

- zametání, sběr odpadků,
- mytí směrových sloupků a nástavců, svodidel, svislých značek,
- výměna a rovnání směrových sloupků a nástavců, výměna odrazek,
- postřiky, zalévání, strojní sekání trávy a křovin,
- strojní čištění štěrbinových žlabů a rigolů.

Noční pohyblivé pracoviště v jízdních pruzích a na krajnici s šířkou menší než 2,5 m nebo s pracovním vozidlem výrazně zasahujícím do jízdního pruhu se označuje podle stejných schémat jako pohyblivé pracoviště ve dne. Pokud se provádí práce na krajnici široké min. 2,5 m, doporučuje se vždy chránit pracovní vozidlo výstražným vozíkem taženým ochranným vozidlem s hmotností min. 7,5 t.

4.2 Noční stabilní pracovní místo

U stabilních pracovních míst je pohyb pracovníků obvykle na koruně komunikace. Práce mohou probíhat v SDP, v jízdních pruzích, na krajnici i mimo ni.

Noční stabilní pracovní místo se označuje podle speciálních schémat pro noční práce.

U lokálních pracovních míst je vhodné zřetelně vyznačit hranici mezi bočním odstupem a pracovištěm např. páskou, další řadou kuželů nebo vodicími deskami. U liniových pracovních míst není takovéto vyznačení obvykle reálné. Proto je třeba před začátkem práce pracovníky upozornit na šířku bezpečného bočního odstupu a nutnost jejího dodržování.

Obvykle je vhodné připravit přenosné dopravní značky a zařízení na příslušná místa ještě za denního světla a teprve před začátkem prací je postavit do pracovní polohy. Tím lze výrazně zkrátit dobu pohybu pracovníků mimo označené pracovní místo za snížené viditelnosti. Značky a zařízení připravené na komunikaci nesmí ohrozit uživatele komunikace.

Obdobný postup může být vhodný při rušení přechodného značení po skončení prací ještě za snížené viditelnosti.

Hlavní odchylky od stávajících schémat přechodného značení:

- První značky A 15 s dodatkovou tabulkou E 3a (obvykle ve vzdálenosti 2000 m), musí být zvýrazněny výstražným světlem S 7 typu 1. Není přípustné zvýraznění žlutozeleným fluorescenčním pozadím. Při zřízení nočního pracoviště v úseku s liniovým řízením dopravy je však možné retroreflexní značky A 15 se signálem S 7 nahradit zobrazením těchto značek a signálů S 7 na portálu liniového řízení, nachází-li se ten-

to přibližně ve vzdálenosti uvedené ve schématu. V takovém případě zůstanou jako první značky zvýrazněné žlutozeleným fluorescenčním pozadím.

- Předzvěstné vozíky umístěné na krajnici se ve středním dělicím pásu doplňují značkami B 20a.
- Rychlost před nočním pracovištěm a v jeho průběhu se snižuje na 60 km/h.
- Před příčnou uzávěrou není přípustné užití kuželu se světlem, ale jen předzvěstné světelné šipky.
- Výstražný vozík tvořící příčnou uzávěru před pracovním místem musí být připojen k ochrannému vozidlu o hmotnosti min. 7,5 t po celou dobu trvání pracovního místa.
- Bezpečnostní zóna mezi ochranným vozidlem a začátkem pracoviště je vždy 100 m.
- Vodící desky Z 5 pro podélnou uzávěru musí mít při šířce bočního odstupu min. 1 m rozměr retroreflexní folie min. 187×500 mm (Leitboy typu II). Pokud má boční odstup mezi užívaným pruhem a pracovištěm šířku mezi 1,0 m a 0,5 m, musí být použity desky Z 5 s folií rozměru 187×750 mm (Leitboy typu IV) nebo směrovací desky.
- Dopravní kužely Z 1 mohou být použity pouze na pracovních místech dostatečně osvětlených stálým veřejným osvětlením, která jsou delší než 0,5 km a kde šířka bočního odstupu je min. 1 m. Maximální vzdálenost mezi kužely je 10 m, výška kuželů je 750 mm.
- Při pracovišti delším než 500 m se opakují značky B 20a – 60 vpravo i vlevo od vozovky po vzdálenostech cca 500 m.

Při přecházení vozovky za provozu je nutné počítat s delší dobou než za denního světla. Pravidla a doporučení pro bezpečné přecházení vozovky za provozu jsou uvedena v Provozní směrnici 4/14.

Pokud nelze při poškození dopravních značek a zařízení práce bez další újmy přerušit, má být v blízkosti pracoviště k dispozici dostatečná zásoba dopravních značek a zařízení pro neprodlenou náhradu poškozených nebo zničených.

Všechny dopravní značky a dopravní zařízení je nutno po celou dobu udržovat čisté a funkční.

4.3 Neplánované noční pracovní místo

Neplánovaná noční pracoviště se vyskytují zejména při zajištění dopravních nehod. Pro tato místa se použijí stejná schémata jako pro zajištění nehod ve dne.

Pracovníci určení ke zřizování neplánovaných nočních pracovišť musí být vybaveni stejnými výstražnými oděvy jako pro plánované pracoviště.

5. Osvětlení pracoviště

Pokud není pracoviště zřízeno v úseku se stálým veřejným osvětlením, má být dodatečně osvětleno.

Osvětlovací soustava nemá způsobovat oslnění pracovníků nebo uživatelů komunikace včetně vozidel v protisměru, nemá způsobovat ostré stíny (ostré přechody světla a tmy) nebo vytvářet světelnou stěnu. Preferuje se použití tzv. osvětlovacích balonů. Při pracovišti na

delším úseku se nemají vyskytovat řídké silně osvětlené body, ale je vhodné vytvořit řadou svítidel souvislý osvětlený úsek.

Zvláště vhodné je použití osvětlovacích balonů upevněných na vozidlech.

Nosné konstrukce svítidel, generátory, akubedny a další větší prvky se umísťují co nejdále od užívaného pruhu, nejméně však 1 m od jeho hrany.

Při plánování prací je nutno počítat s dostatečnou zásobou akumulátorů nebo paliva pro generátory.

Vysoké nosné konstrukce svítidel nesmí být vztyčovány v ochranných pásmech nadzemních elektrických vedení.

Je zakázáno přesouvat vztyčené nosné konstrukce svítidel nebo zapnutá svítidla, pokud nejsou bezpečně upevněna na vozidlech proti převrnutí.

Je vhodné, aby pracovníci měli k dispozici ruční svítilny.

6. Zdravotní požadavky na pracovníky

Na pracovníky provádějící noční práce jen ojediněle nejsou kladeny zvláštní zdravotní požadavky.

U pracovníků provádějících noční práce opakovaně je důležité, aby měli dobrou pohyblivost šije, trupu, rukou a nohou, dobrý sluch, zrak a odpovídající tělesnou zdatnost. Pokud nosí brýle nebo kontaktní čočky, měli by být schopni číst SPZ vozidel na vzdálenost 15 až 20 m. Schopnost práce na krajnici mohou omezit závratě a poruchy rovnováhy. Pracovníci také nemají být pod vlivem léků omezujících schopnost pohybu nebo orientace.

Zaměstnanci se musí podrobit lékařským prohlídkám (vstupní, periodické) v systému závodní preventivní péče. Při zařazování zaměstnance na funkci (profesi), pracoviště, při přidělování práce nebo při převedení na jinou práci musí zaměstnavatel postupovat v souladu s posudkem zdravotnického zařízení vykonávajícího závodní preventivní péči. U ŘSD platí pro závodní preventivní péči směrnice generálního ředitele 14/2014.

7. Školení pracovníků

Všichni pracovníci musí mít odpovídající školení bezpečnosti práce i odborné školení, které jim umožní bezpečně provádět požadované práce. Školení musí zohledňovat zejména bezpečné pracovní postupy a odhad rychlosti a vzdálenosti přijíždějících vozidel. Nedílnou součástí školení má být praktická příprava.

Před začátkem prací je nutno provést doplňkové školení pracovníků, jehož součástí mají být:

- požadavky na výstražné oděvy a způsob jejich nošení,
- specifika práce za snížené viditelnosti v kombinaci s prací na komunikaci za provozu (např. zhoršení odhadu vzdálenosti přijíždějících vozidel a jejich rychlosti),
- údaje o bočním odstupu,
- údaje o nadzemních elektrických vedeních v prostoru prací a z toho plynoucí rizika,
- údaje o místech se zhoršenou možností úniku při mimořádné situaci (práce na mostech, na opěrných stěnách, u vodních ploch, souběžné komunikace nebo dráhy...).

Pracovníci určení pro noční práci na komunikaci za provozu musí mít před začátkem práce dostatečnou dobu k odpočinku. Je nutno dodržet § 94 zákoníku práce.

Pracovníci nově přijatí nebo nově určení na práci za provozu mají být po dobu alespoň jednoho měsíce přiděleni na zácvik ke zkušenému pracovníkovi. Pokud je to možné, nemají být v této době přiděleni na noční práci.

8. Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)

Pracovníci ŘSD, kteří při plánované noční práci zřizují, ruší, čistí nebo mění přechodné dopravní značení, pracují mimo chodníky a označená pracoviště, přecházejí vozovku nebo pracují v těsné blízkosti užívaného pruhu (údržba značení v zóně bočního odstupu), musí mít na sobě výstražný oděv vzoru A nebo B1 (dělníci), C nebo D (technici) podle výkresu opakovaných řešení ŘSD R 83 Vzory výstražných oděvů.

Použití výstražného oděvu vzoru B2 podle výkresu R 83 je pro plánované noční práce zakázáno.

Pracovníci ŘSD pohybující se pouze uvnitř vyznačeného pracovního místa zmenšeného o boční odstup musí mít na sobě alespoň výstražný oděv vzoru B1 (dělníci) nebo vzoru D (technici) podle výkresu R 83.

Použití pouze kalhot jednotlivých vzorů dle výkresu R 83 je zakázáno.

Doporučuje se, aby technici, pokud se nejedná o velmi teplé počasí, používali při plánované noční práci místo vesty blůzu nebo kabát dle uvedených vzorů nebo používali spolu s vestou výstražné kalhoty. To zejména platí v případech, kdy se pohybují mimo označené pracovní místo.

Cizí pracovníci – dělníci i technici – pohybující se mimo pracovní místo vyznačené přechodným značením nebo přecházející vozovku za provozu (včetně geodetů a pracovníků správců cizích inženýrských sítí nebo jimi nasmlouvaných firem) musí nosit jedno či vícebarevný výstražný oděv v jedné z barev dle ČSN EN ISO 20471 a splňující požadavky na třídu oděvu alespoň pro vzor B1 (dělníci) nebo pro vzor D (technici) podle výkresu R 83.

Požadavky na výstražné oděvy cizích pracovníků pohybujících se pouze uvnitř vyznačeného pracovního místa zmenšeného o boční odstup určí zhotovitel na základě svého vyhodnocení rizik, jako minimální požadavek pro pohyb na tělese komunikace za provozu je však určen výstražný oděv třídy 2 dle ČSN EN ISO 20471.

Předpokládá-li se u pracovníků předklánění, musí mít na sobě výstražný oděv vybavený retroreflexními ramenními pásy.

Výstražné oděvy s vysokou viditelností mají být udržovány stále čisté a během práce nemají být zakryty. Před začátkem práce má být provedena kontrola funkčnosti (čistoty) výstražných oděvů.

Pracovníci mají nosit neklouzavou pevnou obuv.

9. Hlášení nehod, ohrožení pracovníků a pracovních úrazů

Všechny dopravní nehody, pracovní úrazy a mimořádné události vzniklé při práci za provozu při letní i zimní údržbě a mající vztah k pracovnímu místu, byť došlo „pouze“ k ohrožení pracovníků nebo uražení zpětného zrcátka, je nutné hlásit. Jedině tak je možno vyhodnotit bezpečnost různých schémat přechodného značení, pracovních postupů a vybavení vozidel.

Hlásí se nehody jak pracovníků ŘSD, tak cizích firem, které pracují pro ŘSD. Hlášení se posílá průběžně v elektronické podobě ve formátu doc nebo docx zapsané v předepsaném formuláři. Platná verze formuláře je ke stažení na stránkách www.rsd.cz v sekci Technické předpisy – PPK a dopravní značení a na intranetu ŘSD.

Menší nehody a ohrožení pracovníků na úsecích ve správě SSÚD/SSÚRS se hlásí na adresy michal.prasil@rsd.cz a vladimir.pejchal@rsd.cz.

Menší nehody a ohrožení pracovníků na úsecích Závodů a Správ se hlásí na adresy michal.caudr@rsd.cz a vladimir.pejchal@rsd.cz.

Všechny pracovní úrazy a větší nehody se kromě na uvedené adresy hlásí na adresu mimoradna.udalost@rsd.cz.

Odesláním hlášení není dotčena povinnost daná například PGŘ 17/2003, SGŘ 12/2007 atd. Společně s vyplněným formulářem je nutno poslat vždy několik fotografií z místa nehody (celky i detaily, poškození pracovních vozidel i vozidel viníků) a kopii potvrzení o účasti na nehodě, kterou vydává policie.

10. Platnost a závaznost

Tato provozní směrnice platí od 1. ledna 2015.

Směrnice je závazná pro:

- všechny organizační složky ŘSD,
- všechny cizí osoby a organizace, které se souhlasem ŘSD konají noční práce na směrově rozdělených komunikacích v jeho správě.